

LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, J.Tumo-Vaižganto g. 2, LT-01511 Vilnius, tel.: (8 5) 236 2444, (8 5) 236 2400,
faks. (8 5) 231 3090, el. p. urm@urm.lt, <http://www.urm.lt>
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188613242

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai

2016-10-13 Nr. (3.14.)-3-5168

DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS NUSTATYMO

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsniu ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 patvirtinta Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarka, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijoje buvo atliktas korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas. Analizuotas 2015 m. liepos 1 – 2016 m. birželio 30 d. laikotarpis.

Korupcijos pasireiškimo tikimybę analizavo ministerijos Generalinė inspekcija, bendradarbiaudama su ministerijos administracijos padaliniais, kuriuose yra priimami administraciniai sprendimai. Nustatant ir vertinant veiklos sritis, kuriose egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė, didžiausias dėmesys skirtas veiklos sričių ir atskirų funkcijų atlikimą reglamentuojantiems įstatymams ir kitiems teisės aktams peržiūrėti ir išanalizuoti, sprendimų priėmimo, veiksmų atlikimo skaidrumui bei sprendimus priimančių subjektų įgaliojimams įvertinti.

Nustatant korupcijos pasireiškimo tikimybę vadovautasi Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 patvirtintomis Valstybės ir savivaldybės veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijomis. Buvo vertinama ministerijos veiklos sričių atitiktis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalyje nustatytiems kriterijams.

Pažymėtina, kad nagrinėjamoju laikotarpiu didelis dėmesys buvo skiriamas teisės aktų projektų antikorporciniam vertinimui, kurį atlieka ministerijos Generalinė inspekcija.

I kriterijus – „Padaryta nusikalstamo pobūdžio korupcinė veika“.

Ministerijoje nagrinėjamoju laikotarpiu nebuvo nustatyta korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų. 2016 metais, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos rekomendacijas, ministerijos interneto svetainėje buvo atnaujinta pateikiama informacija apie korupcijos prevencijos priemones. Buvo sukurtas atskiras skyrelis „Korupcijos prevencija“, kuris dabar yra matomas iš karto įsijungus ministerijos interneto svetainę. Taip pat patikslinta informacija asmenims, norintiems pranešti apie korupcijos apraiškas ministerijoje ar Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse. Ministerijos vidaus informacijos sistemoje „Kurmis“ reklaminis skydelis „Pranešk apie korupciją“ ministerijos ir atstovybių darbuotojams suteikia galimybę pranešti Generalinei inspekcijai apie galimą korupcinę veiką.

Ministerijos Administracinio departamento Piliečių aptarnavimo skyrius dirba visą parą, jame pareiškėjai gali pateikti prašymus, pareiškimus ir skundus. Skundus pagal Viešojo

administravimo įstatymo nuostatas nagrinėja Konsulinis, Personalo departamentai ir Generalinė inspekcija.

II kriterijus – „Pagrindinės funkcijos yra kontrolės ir priežiūros vykdymas“.

Šio kriterijaus Užsienio reikalų ministerija neatitinka, todėl korupcijos pasireiškimo tikimybė pagal jį nebuvo nagrinėta.

III kriterijus – „Atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti“.

Vertinant pagal šį kriterijų buvo peržiūrėti vidaus teisės aktai, reguliuojantys diplomatų ir kitų valstybės tarnautojų funkcijas, sprendimų priėmimo tvarką ir atsakomybę, taip pat apklausti ministerijos administracijos padaliniai.

Užsienio reikalų ministerijos darbuotojai, įgyvendindami suformuluotus uždavinius ir vykdydami savo funkcijas, vadovaujasi atitinkamais įstatymais ir vidaus teisės aktais. Sprendimų priėmimo tvarka, kriterijai, terminai, atsakomybė ir vidaus kontrolės principai yra išdėstyti Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos darbo reglamente, patvirtintame Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2004 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. V-78 (nauja redakcija 2014 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. V-115). Ministerijos darbuotojai savo veikloje taip pat vadovaujasi vidaus tvarkos taisyklėmis ir administracijos padalinių nuostatais.

Toliau pateikiama informacija apie departamentų, kurių darbuotojų funkcijų, uždavinių, darbo ir sprendimų priėmimo tvarkos reglamentavimas keitėsi nagrinėjamoju laikotarpiu, veiklą.

Užsienio lietuvių departamentas savo funkcijas vykdo vadovaudamasis „Globalios Lietuvos“ – užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą – kūrimo 2011-2019 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. kovo 30 d. nutarimu Nr. 389. Departamento projektų planavimas, atranka, vertinimas, organizavimas yra detalčiai reglamentuojami užsienio reikalų ministro įsakymais patvirtintais vidaus teisės aktais. Nagrinėjamoju laikotarpiu buvo patikslinti užsienio lietuvių organizacijų projektų atrankos komisijos nuostatai, patvirtinti 2010 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. V-60: nustatyta, kad komisijos narys, prieš pradėdamas vykdyti komisijos nario funkcijas, pasirašo nešališkumo deklaraciją. Siekiant aiškiau reglamentuoti ir užtikrinti skaidrų lėšų skirstymą, šiuo metu rengiama nauja Lietuvos Respublikos diplomatinė atstovybių, atstovybių prie tarptautinių organizacijų ir konsulinių įstaigų veiklos, skirtos užsienio lietuvių ryšiams su Lietuva stiprinti ir „Globalios Lietuvos“ programai įgyvendinti, tvarkos aprašo redakcija.

Vystomojo bendradarbiavimo departamento vertinimu, šio departamento ir atstovybių, kiek tai susiję su Vystomojo bendradarbiavimo departamento kompetencija, uždaviniai, funkcijos, atsakomybė, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka yra tinkama ir tinkamai reglamentuota. Kadangi teisinis reglamentavimas buvo keičiamas 2013-2014 metais, nagrinėjamoju laikotarpiu daug pakeitimų nebuvo. Tik 2015 m. lapkričio 9 d. Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos įgyvendinimo tvarkos aprašo pakeitimas numatė, kad vystomojo bendradarbiavimo koncepcijų ir paraiškų vertinime dalyvauja ir vienas diplomatinės atstovybės, atstovybės prie tarptautinių organizacijų, konsulinės įstaigos ar specialiosios misijos, akredituotos valstybėje ar valstybei, kurioje bus įgyvendinamas projektas, vadovo paskirtas darbuotojas.

Nagrinėjamoju laikotarpiu taip pat buvo paskelbta Valstybės kontrolės ataskaita, kurios rekomendacijų dalis buvo skirta ir Vystomojo bendradarbiavimo departamento veiklai. Valstybės kontrolė rekomendavo patvirtinti vystomojo bendradarbiavimo veikloje dalyvaujančių ekspertų sąrašą. Šios rekomendacijos yra įgyvendinamos, 2016 m. rugpjūčio 24 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro įsakymas Nr. V-231 „Dėl Vystomojo bendradarbiavimo veikloje dalyvaujančių ekspertų sąrašo sudarymo ir jo naudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Vystomojo bendradarbiavimo departamentas taip pat parengė Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo projektą.

Valstybės kontrolės ataskaitos dalis taip pat buvo skirta ir **Informacijos ir viešųjų ryšių departamento** veiklai. Buvo rekomenduojama įpareigoti organizacijas teikiamose paraiškose nurodyti prioritetinę temą, pagal kurią yra teikiamas projektas, o atrenkant projektus įvertinti jų atitiktį prioritetinėms temoms ir nustatytiems vertinimo kriterijams, tvirtinti projektų sąmatas ir planus, atsižvelgiant į skirtą finansavimą, įvertinti nenusišalinusių komisijos narių viešųjų ir privačių interesų suderinamumą ir sukurti papildomas kontrolės procedūras, kurios užtikrintų tinkamą lėšų projektų vykdytojams skyrimą ir jų panaudojimo kontrolę, taip pat, kad keičiant lėšų paskirtį tinkamomis finansuoti būtų pripažintos išlaidos, tik esant ministerijos kanclerio sprendimui. Atsižvelgiant į tai, 2016 m. kovo 2 d. buvo pasirašytas Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro įsakymas „Dėl Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2012 m. gegužės 25 d. įsakymo Nr. V-91 „Dėl asociacijų ir viešųjų įstaigų veiklos projektų, kuriuos įgyvendinant tikslinga dalyvauti užsienio reikalų ministerijai, atrankos nuostatų ir komisijos sudėties patvirtinimo“ pakeitimo“, kuriuo buvo įgyvendintos minėtos rekomendacijos.

Galima daryti išvadą, kad Užsienio reikalų ministerijos administracijos padalinių darbuotojų atsakomybė ir atskaitomybė yra pakankamai apibrėžtos. Ministerijos darbuotojams nėra suteikti įgaliojimai priimti vienasmenių administracinių sprendimų.

IV kriterijus – „Veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu“.

Vertinant ministerijos veiklą pagal šį kriterijų, buvo nagrinėta konsulinės funkcijas vykdančių pareigūnų veikla, kurią reglamentuoja 1963 m. balandžio 24 d. Vienos konvencija dėl konsulinių santykių, Lietuvos Respublikos konsulinis statusas ir kiti Lietuvos Respublikos teisės aktai.

Nagrinėjamoju laikotarpiu buvo priimtas Lietuvos Respublikos laikino paso išrašymo, išdavimo ir paskelbimo negaliojančiu tvarkos aprašas, kuriuo buvo detalčiai reglamentuotas konsuliniais pareigūnams pavestos naujos funkcijos atlikimas – išduoti laikinuosius kelionės dokumentus.

2015 m. spalio 14 d. priėmus Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą Nr. 1070, nauja redakcija buvo išdėstyta Valstybės materialinės pagalbos Lietuvos Respublikos piliečiams, nukentėjusiems užsienio valstybėse, teikimo ir grąžinimo tvarkos aprašas. Minėtu pakeitimu buvo nustatyti aiškūs materialinės pagalbos skyrimo kriterijai, sprendimo dėl jos skyrimo priėmimo tvarka, reglamentuotas suteiktos materialinės pagalbos grąžinimas ir jo išieškojimo tvarka.

Pažymėtina, kad į Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos 2015–2019 metų priemonių ir veiksmų planą yra įrašyta priemonė – plėtoti išorės paslaugų teikėjų tinklą. Nagrinėjamoju laikotarpiu, tai yra nuo 2015 m. liepos 1 d. iki 2016 m. birželio 30 d., ši priemonė buvo įgyvendinama atidarant 11 išorės paslaugų teikėjų valdomų naujų vizų centrų. Šios priemonės tikslas yra užkirsti kelią ir bet kokias prielaidas korupcijai, didinti vizų išdavimo skaidrumą, gerinti vizų išdavimo paslaugos teikimo kokybę. Galimybė prašymus išduoti vizas pateikti per išorės paslaugų teikėjus eliminuoja būtinybę pareiškėjui betarpiškai bendrauti su vizą išduodančiu asmeniu ir jį paveikti. Šiuo metu, siekiant tiksliau ir detalčiau reglamentuoti išorės paslaugų teikėjų pasirinkimą ir bendradarbiavimą su jais, komercinio tarpininko akreditavimą, rengiami atitinkamų teisės aktų pakeitimai.

Daugeliu atveju korupcijos pasireiškimo tikimybę mažina ir tai, kad atliekant konsulinės funkcijas asmenų prašymus atlikti tam tikrą konsulinį veiksma priima konsuliniai pareigūnai, o juos nagrinėja ir sprendimus priima kiti kompetentingi pareigūnai Lietuvoje. Be to, daugelio atliekamų konsulinių funkcijų teisinis reglamentavimas patenka į kitų Lietuvos Respublikos institucijų reguliavimo sritį, tai yra atliekami veiksmai yra analogiškai kitų Lietuvos Respublikos institucijų atliekamai veiklai Lietuvoje.

Taigi, atlikus analizę pagal kriterijų „Veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu“, nustatyta, kad Užsienio ministerijos veikla šioje

sirtyje yra gana aiškiai ir išsamiai reglamentuota tarptautiniais, šalies ir ministerijos vidaus teisės aktais.

V kriterijus – „Daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo“.

Pagal Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymą Užsienio reikalų ministerija yra centrinis valstybinio administravimo subjektas, galintis priimti sprendimus. Tačiau Užsienio reikalų ministerijos rengiami Lietuvos Respublikos įstatymų ir Vyriausybės nutarimų projektai, savarankiškai priimami vidaus teisės aktai, nustatyta tvarka yra derinami su visuomene ir suinteresuotomis institucijomis.

VI kriterijus – „Naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija“.

Pagal Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslaptį įstatymą Užsienio reikalų ministerija yra paslaptį subjekto. Įslaptintos informacijos valdymas Užsienio reikalų ministerijoje yra detaliai reglamentuotas, ministerijoje griežtai laikomasi Valstybės ir tarnybos paslaptį įstatyme ir ministerijos vidaus teisės aktuose, susijusiuose su informacijos įslaptinimu, išslaptinimu bei įslaptintos informacijos naudojimu ar jos apsauga, nustatytą reikalavimų.

Užsienio reikalų ministerijos darbuotojai naudoja valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančią informaciją tik įgiję tam teisę teisės aktų nustatyta tvarka.

Užsienio reikalų ministerijos Administracinio departamento Įslaptintų dokumentų valdymo skyrius nuolat rengia mokymus darbuotojams, išvykstantiems į atstovybes ir grįžtantiems iš jų, teikia metodines rekomendacijas ir aiškius nurodymus įslaptintų dokumentų valdymo klausimais. Dėl šios srities klausimų taip pat nuolat bendradarbiaujama su Valstybės saugumo departamentu.

Vertinamuoju laikotarpiu atlikus įslaptintų dokumentų ministerijoje ir atstovybėse patikras, esminių trūkumų nenustatyta. Įslaptintų dokumentų administravimo atstovybėse patikrinimų metu užfiksuoti nežymūs trūkumai pašalinami, pateiktos rekomendacijos – įgyvendinamos. Įslaptintos informacijos praradimo atvejų ar kitų pažeidimų nagrinėjamuoju laikotarpiu nenustatyta.

VII kriterijus – „Anksčiau atlikus korupcijos rizikos analizę, buvo nustatyta veiklos trūkumų“.

Šiuo kriterijumi nesivadovauta, nes Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba korupcijos rizikos analizės Užsienio reikalų ministerijoje neatliko.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad korupcijos pasireiškimo tikimybė Užsienio reikalų ministerijoje analizuotu laikotarpiu (nuo 2015-07-01 iki 2016-06-30) vertintina kaip nedidelė. Nenustatyta sričių, kuriose egzistavo didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Ministerijos kanclerė

Jūratė Raguckienė